

Юбилейгынан, күндү оскуолабыт!

Чурапчы орто оскуолатын
100 сыла

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

ССКП Чурапчытаагы райкомун бюрота уонна үлэһиттэр деу-таттарын оройуоннаагы Советын исполкома Чурапчы орто оскуолатын учууталларын уонна үөрэнээччилэрин, урут үлэһит сылдыбыт учууталлары уонна оскуоланы бүтэрбиттэри, оройуон бары үлэһиттэрин кэрэ-бэлиэ событынан—оскуола төрүттэммитэ 100 сыла туолуутунан истинниг эбэрдэлиилэр.

Чурапчы оскуола—республика кырдыаҕас оскуолаларыттан биридэстэрэ. Кини улуу нуучча норуотун прогрессивнай өйдөөх-санаалаах представителлэринэн төрүттэммитэ. Сага аһыллыбыт оскуола оҕолору ааҕарга, суруйарга уонна нуучча тылыгар үөрэтиигэ краевед П. Х. Староватов, «Маяк» социал-демократическай куруһуок чилиэнэ Н. Т. Андреев, үөрэх-иити үлэһити тэрийиигэ, политсылынайдар Н. Л. Мещеряков, В. К. Курнатовский, Ф. Я. Кон о. д. а. улахан көмөнү оҕорбуттара.

Советскай былаабы олохтоһуунга Чурапчы училищетын иитиллээччилэрэ саамай активнай кыттыһы ылбыттара. Кинилэр ортолоруттан Н. Д. Кривошапкин—Субуруускай кыһыл партианнар дружиналарын командирдарынан, итинтэн салгыы Саха сиринээди Кини Ситэриилээх Комитет председателин солбуйааччынан үлэлээбитэ. Советскай былаас иһин туруулаһан охсуспут училище иитиллээччилэрэ Н. С. Соловьев, П. Г. Кривошапкин, М. А. Дьяковская ревкомнар председателлэринэн үлэлээбиттэрэ. 1920 сыллаахха оскуола үөрэнээччилэрэ Боотурускай улууска аан бастакы комсомольскай ячейканы тэрийбиттэрэ.

Норуот үөрэҕиритигэ советскай былаас олохтоһуутун эрб көпүттөн дьингээхтик сайдан барбыта. Оскуоланы бүтэрээччилэр ахсааннара сылын аайы эбиллэн иһитэ. Аңардас 1950 сылтан ыла оскуоланы 800-кэ киһи бүтэрдэ. Кинилэртөн үксүлэрэ үрдүкү уонна анал үөрэх заведениеларыгар салгыы үөрэнэн норуот хаһаайыстыбатын араас салааларын специалистарынан буолдулар.

Чурапчы оскуола Саха литературатын төрүттээчи, сахалартаа бастакы этнограф-ученай А. Е. Кулаковскай, сахалартаа бастакы врач, общественной деятель П. Н. Сокольников, бастакы ученай-лингвист, саха суругун-бичигин төрүттээчи С. А. Новгородов, историческай наука доктора, профессор Г. П. Башарин, филологическай наука доктора Е. И. Коркина, Саха АССР на-роднай суруйааччыта, РСФСР уонна Саха АССР искусстволарын үтүөлээх деятелэ Д. К. Сивцев—Суорун Омоллоон о. д. а. биллил-лээх артистар, художниктар, суруйааччылар, ученайдар, норуот хаһаайыстыбатын специалистарын ааттарынан киһи туттар.

Үгүс Чурапчы оскуолатын бүтэрбиттэр уонна урукку ити-лээччилэрэ төрөөбүт оройуоннарыгар айымнылаахтык үлэһит-лэр. Кинилэр ортолоругар нэһилиэнньэ бүтүүнүн ытыктабылын ылбыт Улэ Кыһыл Знамята орден кавалера, учуутал Кладкина Д. П., РСФСР сэттис ынырылыах Верховнай Советын депутата Бочуот Знага орденнаах ученай-зоотехник Макарова Е. М., оро-йуоннай типография линотипистката, райсовет депутата Гуляева М. Д. уо. д. а. бааллар.

Тус-туһунан кэмвэргэ Чурапчы оскуолатыгар кэлпи респу-блика үрдүнэн киһиник биллибит РСФСР уонна Саха АССР оску-олаларын үтүөлээх учууталлара П. К. Дьяковскай, С. К. Мака-ров, В. В. Данилова, Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутал-лара К. Д. Потапов, Е. Г. Бокаенко, А. Ф. уонна Н. О. Виноку-ровтар, В. С. Алексин, А. Ф. Сидоров, М. Д. Соловьева о. д. а. үлэлээбиттэрэ.

Икки үйэ кирбиитигэр Чурапчы орто оскуолатын коллекти-ва ССКП XXIV съезин уураахтарынан өрө күүрдүлэн, оскуола материальнай базатын бөбөрөгүтүгэ, үөрэх-иити үлэһит туһа-рыныга элбэх үлэһит ытта.

Билигин оскуола 480 үөрэнээччилээх. Илээх педагогическай коллектив үлэһит. Олор истэригэр Саха АССР уонна РСФСР о-скуолаларын үтүөлээх учуутала А. П. Ермолаев, Саха АССР о-скуолаларын үтүөлээх учууталлара Р. И. Васильев, П. Е. Дья-ковская, В. И. Сивцева, норуот үөрэҕирити туйгунара Ф. И. Ефимова, К. П. Поливкина, опытаах педагогтар Р. М. Саввин, А. И. Герасимова, Е. Г. Охлопкова уо. д. а. бааллар.

ССКП райкомун бюрота уонна үлэһиттэр депутаттарын оро-йуоннаагы Советын исполкома Е. И. Курашов аатынан Чурапчы орто оскуолатын педколлектива, ССКП XXIV съезин уураахта-рын толорон, үүнэ иһэр көлүөнэни үөрэхтээһин уонна иити-тиннэмиг лапса үрдэттэҕэ дииг биһэтик эрэнэллэр.

ССКП райкомун бюрота.

Райсовет исполкома.

Товус тумултан чулуутугар
Долгуннаах сүүс сыл устата
Туругура, тупса турар
Чурапчы киһи оскуола.

Феокт. СОФРОНОВ

100 СЫЛ

Блар былыргы кэм саҕана
Блс харананы сырдата,
Уот-аан бастаан саманна
Оскуола аһыллыбыта.

Хатат уота хаппыт кыаҕа
Хатанарын кэрнэтэ,
Дьон ойугэр үөрэх кыыма
Тута-бааччы күөдүйбүтэ.

Ол эрэри Октябрьтан ыла
Ордук бар-дьон сайдыбыта—
Ленин үөрэҕин чаҕыла
Манна эмне сандарбыта.

Эн кыһаҕар уһаарыллан,
Элбэх саха ааттаахтара
Кэлпи тыыллан-хабыллан,
Киһи аартыгы арийбыттара.

Ол дьоннору барыларын
Уһуйбуттара учууталлар,
Таһааттара барыларын
Дьаныардаах наука суолугар.

Үүнэ, туругура турдун
Өссө үгүс сыл устата
Чулуукан дьонпордоох дойдум—
Чурапчы киһи оскуола.

БАРЫ ДОЙДУЛАР ПРОЛЕТАРИИДАРА, ХОЛВОҔУНҔИ

САҔА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫ ОРОЙУОНУНААҔЫ КОМИТЕТЫН УОННА ҮЛЭҔИТТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОН НААҔЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Орган Чурапчинского районного Комитета КПСС и районного Совета депутатов
громадских Якутской АССР

1981 сыл алтынны
15 күнүттөн тахсар

№ 42 (4156)

1972 сыл. Муус устар 6 күнэ
ЧЭППИЭР

Сыһыата
2 харчы

Урдүк
наҕарааданан,
чулуу
учууталлар!

САҔА АССР ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН
ПРЕЗИДИУМУН БОЧУОТУНАЙ
ГРАМОТАТЫНАН ЧУРАПЧЫ
ОРОЙУОНУНААҔЫ ЧУРАПЧЫ ОРТО
ОСКУОЛАТЫН
НАҔАРААДАЛЫЫР ТУҔУНАН

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун ЫҔААҔА

Үүнэ иһэр көлүөнэни коммунистическайды иитиигэ
үтүөлэрин иһин уонна тэриллэбитэ 100 сыла туоларынан
сибээстээн Саха АССР Верховнай Советин Президиумун
Бочуотунай грамотатынан Чурапчы оройуоннаагы
Чурапчы орто оскуолатын наҕараадалыырга.

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун председателэ
А. ОВЧИННИКОВА.

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун секретара
П. ИВАНОВ.

Якутскай к.

1972 с. кулун тутар 28 к.

П. Е. ДЬЯКОВСКАЯ

САҔА АССР ОСКУОЛАТЫН ҮТҮӨЛЭЭХ
УЧУУТАЛЫН БОЧУОТТААХ ААТЫН
ЧУРАПЧЫ ОРТО ОСКУОЛАТЫН
УЧУУТАЛЛАРЫГАР ИҔЭРЭР ТУҔУНАН

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун ЫҔААҔА

Норуот үөрэҕиритигэр
үтүөлэрин иһин Саха АССР
оскуолатын үтүөлээх учуута-
лын бочуоттаах аатын иҕэ-
рэтэ:

Дьяковская Парасковья
Ефимовна—нуучча тылып
уонна литература учууталы-
гар.

Сивцева Валентина Ива-
новна—математика учуута-
лыгар.

Саха АССР Верховнай
Советин Президиумун
председателэ
А. ОВЧИННИКОВА.

Саха АССР Верховнай
Советин Президиумун
секретара
П. ИВАНОВ.

1972 с. кулун тутар 28 к.
Якутскай к.

В. И. СИВЦЕВА

САҔА АССР ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН
ПРЕЗИДИУМУН БОЧУОТУНАЙ
ГРАМОТАТЫНАН ЧУРАПЧЫ
ОРТО ОСКУОЛАТЫН УЧУУТАЛЛАРЫН
НАҔАРААДАЛЫЫР ТУҔУНАН

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун ЫҔААҔА

Үүнэ иһэр көлүөнэни коммунистическайды иитиигэ
үтүөлэрин иһин Саха АССР Верховнай Советин Президиумун
Бочуотунай грамотатынан наҕараадалыырга:

Васильев Роман Ильичи—история учууталын.

Дьяковская Николай Ивановичи—оскуола директорун.

Саввин Роман Максимовичи—үөрэтэр-иитэр үлэҕэ ди-
ректоры солбуйааччыны.

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун председателэ
А. ОВЧИННИКОВА.

Саха АССР Верховнай Советин Президиумун секретара
П. ИВАНОВ.

Якутскай к.

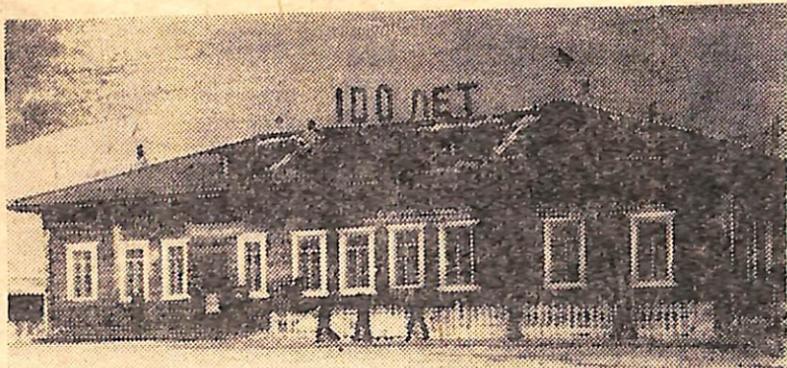
1972 с. кулун тутар 28 к.

БИҔИГИ СОРУКПУТ—ҮӨРЭТЭР-ИИТЭР ҮЛЭ ТАҔЫМЫН ҮРДЭТИИ,
ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНАЙ ИИТИИНИ, СОВЕТСКАЙ НОРУОТ
РЕВОЛЮЦИОННАЙ, БОЙБУОЙ УОННА ҮЛЭБЭ ҮГЭСТЭРИГЭР,
УЛУУ ЛЕНИН ХОЛОБУРУГАР ИИТИИНИ ТУПСАРЫ.

1872 с.

ИИППИТ ИЙЭ-КЫҤАБЫТ

БИҢИГИ ОСКУОЛАБЫТ

ҮҮНЭР КӨЛҮӨНЭБЭ КЭСҮТҮЛ

Күндү үөрэнээччилэр, наука төрүттэрин бигэтик баһылыыр иһин охсуһун, марксизм-ленинизм төрүттээчилэрин айымныларың эрдэттэн үөрэттин, дириң ис культураны ингэрининг, бары өттүнэн үтүө бэрээдэктээх буолун!

Билигин научнай-техническэй революция үйэтигэр наука салгын курдук наада. Эһигиттэн ордук талааннаахтаргыт, үлэни таптааччыларгыт, олоххо ордук ылларбыттаргыт ученай буолалларын туһугар наукага хорсуннук талаһың!

Оскуолатаабы оҕо сааскытыттан доруобуйабытын кытаатан харыстаан, бэйэбитин эт-хаан өттүнэн эрчийинг, ыстаан курдук уһаарыллың, буһун-хатың!

Олоххо биһир дьикти күчүмэбэй баар—ол обществога туһалаах киһи буолуу күчүмэбэйэ. Ону баһылыырга эһиэхэ аба табаарыстар көмөлөһөллөр. Дьонун дьон буола үүнэн тахсыыгытыгар төрөппүттэргитигэр, учууталларга, рабочайдарга, бааһынайдарга, партинай уонга советскай үлэһиттэргэ—бүтүүн советскай норуотка үрдүк нэстээххит. Аба табаарыстары ылыктаан, кинилэргэ бөлбөмгөлөөх, сайбаас-көмөлүмтүө буолун!

Г. П. БАШАРИН,
профессор, историческай наука доктора,
Саха АССР наукаларын үтүөлөөх деятелэ,
оройуон бочуоттаах гражданина.

Хронологияттан

1. Начальной Народной училище—1872 с. муус устар 4 күнүттэн—1914 с.
2. Икки кылаастаах начальной училище—1914 с.—1917 с.
3. Үрдүкү начальной училище—1917 с.—1920 с.
4. Бизс группалаах советскай оскуола—1920 с.—1925 с.
5. Сэттэ группалаах оскуола—1925 с.—1928 с.
6. II Концентр оскуолата—1928 с.—1930 с.
7. Колхозунай ыччат оскуолата—1930 с.—1933 с.
8. Сэттэ кылаастаах (толорута суох орто) оскуола—1933 с.—1950 с.
9. Чурапчы орто оскуолата—1950 сыл балабан ыйын 1 күнүттэн.

Историяттан

Үөрэнээччи ахсаана	
1872 с.—25	1936 с.—356
1885 с.—21	1953 с.—453
1893 с.—16	1967 с.—498
1914 с.—42	1968 с.—457
1917 с.—54	1971 с.—473
1925 с.—71	
Учуутал ахсаана	
1872 с.—1	1930 с.—4
1914 с.—2	1941 с.—16
1917 с.—5	1972 с.—42

Даспыт үйэ иккис анарыгар Боотурускай улууска биһир да оскуола суоҕа, хата ол онугар 12 таңара дьыэтэ үлэһиттэр. Маннайгы оскуола Чурапчыга Вознесенскай таңара дьыэтин иһинэн, нөһүлүк айыттан 25 уолу хөмүһүн, 1872 сыллаахха муус устар 4 күнүгэр аһыллыбыта.

Оскуола аһыллытыгар уонна киһи үлэтигэр саха оболорун сурукка-бичиккэ үөрэтиигэ оччолорго сыылкаҕа олоҕорбут улуу нуучча норуотун бастың өйдөөх-санаалаах дьонноро—политсылынайдар улахан көмөнү оҕорбуттар. Киһилэр оболору үөрэтэллэрэ, учууталларга эмнэ көмө оҕороллоро.

Оскуола аһыллан үөрэх тарбанытыгар нэһилиэнньэ активнай кыттыыны ылбыт. Холобур, 1873 с. оскуолаҕа саҥа дьыэни туган биэрбиттэр. Ыраахтаабылаах кэмгэ революция бүдүрүөтү дьэри үөрэтиригэр букатын өнүйбөтөҕө.

Улуу Октябрь эрэ культура, үөрэхтээһин сайдыытыгар дьиннээх усулуобуйаны тэрийбитэ. 20-с сыллартан ыла оскуола саҥа советскай оскуола суолугар үктэммитэ.

Е. П. Курашов аатынан Чурапчы ситэтэ суох орто оскуолата 1950—51 сс. үөрэх дьылыттан орто оскуолаҕа кубулуйбута. Оскуола коллектива ССКП РК уонна ССРС Министрдерин Советын 1966 сыллаах «Бүтүүн орто үөрэтиилээх оскуолалар үлэлэрин салгыы тупсарар туһунан» уураахтарын уонна тохсус пятилеткага норуот үөрэтиригэр сайыннарыыга ССКП XXIV съездин Директиваларын олоххо киллэрингэ сагалыы тэтиминэн үлэлээн маннайгы сэмэй хардылары оҕордо.

1966 сылтан саҥалаан ахсыс кылааһы бүтэрбит үөрэнээччилэр 90—96 бырыһыаннара үөрэхтэрин IX—X кылаастарга салгыылар. Оттон I—III кылаастарга үөрэх саҥа былааннарыгар уонна программаларыгар тэрээһиннээхтик кирири түмүктэнэн эрэр. Физика, математика, химия, биология о.д.а. предметтэри үөрэти ич хобоһо сылтан сыл саҥардыллар уонна байытыллар.

Уруогу таһынан ытыллар үлэлэр ич хобоһо уонна форма өттүнэн байытылларлар. Физика, математика, черчение уонна химия предметтэригэр олимпиадалар, тематическай биэчэрдэр, араас викториналар, булугас эй-

дөөхтөр уонна көрдөөхтөр кулууптара, литературнай биэчэрдэр улахан көдүүстээхтик ытытылларлар. Наука уонна техника ситиһиллэрин, литература уонна искусство сонуннары оҕо тийимтиэтик кэпсир «Барытын билиэхпин бабарабын» диэн иллюстрационнай бюллетеннэр тахсаллар.

Оскуола материалнай базатын хаҥатыыга көккэ үлэлэр ытытылыннар. Оскуола билигин толору оборудованиелаах физика, химия, биология, нуучча, саха-уонна английскай тылларга, историяҕа, математикаҕа, начальнай кылаастарга кабинеттары тэриннэ. Ити сылга анардаас быйыл 20 тыһ. солкуобайдаах көрдөрөн үөрэтэр пособиелар, кабинетнай тэриллэр булулууннар.

Кэлин сылларга методическай үлэ сэргэхсийдэ. Учууталлар үөрэтэр уонна иитэр үлэ араас боппууостарыгар идэтиһиллэригэр анаан көккэ дьаһаллар олохтоһунар. Педагогическай уонна психология аналлаах семинарскай занятиелар ытытылларлар. Бастың педагогическай опыты үөрэтиигэ уонна тарбатыыга кэлин икки сылга оскуола учууталларыттан састаан-

СЫЫППАРАЛАР, ЧАХЧЫЛАР

Ученайдар—С. А. Новгородов, профессордар—Г. П. Башарин, Е. И. Коркина, наука кандидаттара—Г. Г. Макаров, Д. С. Макаров, Д. Д. Красильников, С. П. Соловьев, Н. И. Ефимов, В. Н. Винокуров, И. И. Понсеев.

Суруйааччылар—А. Е. Кулаковскай, Д. К. Сивцев, С. А. Саввин, Г. И. Макаров, С. Ф. Софронов, А. С. Бродников, В. С. Соловьев, В. В. Яковлев.

Врачтар—Н. Н. Сокольников, Д. Т. Брызгаев, М. П. Федоров, М. Ф. Платонова, М. Д. Ефремова, А. П. Яковлева, Е. С. Массева у.о.д.

РСФСР, Саха АССР үтүөлээх артиһа, Ленин орденнэн кавалера В. А. Саввин, театр режиссера С. П. Слепцов.

Оскуоланы кыһы көмүс медалынан Макарова З.С., үрүң көмүс медалынан Яковлева В. П. уонна Буслаева В. И. үөрэнэн бүтэрбиттэра.

1953—1971 сс. барыта 799 үөрэнээччи орто оскуоланы үөрэнэн бүтэрдэ. Үрдүк үөрэби 220, орто идэни биэрэр үөрэби 86 выпускник бүтэрдэ.

Билигин үрдүк үөрэххэ 138, орто үөрэх заведениеларыгар 39 киһи үөрэнэр.

Оскуоланы бүтэрбиттэртэн билигин норуот хаһаайыстыбатын бары салааларыгар ситиһиллээхтик үлэһиттэр:

Норуот үөрэтиригитигэр—	161
Тыа хаһаайыстыбатын специалистарынан—	60
Доруобуйа харыстабылыгар	—40
Араас идэлээх механизатордар	—28
Эргиэнгэ	—17
Үп үлэһиттэра, экономистар	—17
Культурнай-сырдатар тэрилтэлэргэ	—15
Быһаччы производствоҕа үлэһиттэр	—85

Ситэтэ суох даннайынан оскуола аһыллыбыттан 398 учуутал үлэлээбит, ол иһиттэн нууччата—76, украинецтара—8, атын омуртара—7.

Оскуола директордарынан—сибидиссэйдэринэн 37 киһи үлэлээбит. Ол иһиттэн:

Революция иннинэ—Николай Припузов (1872 с.), Сивцев М. М., Николаева М. Е., Скрыбыкин Т. М., Николай Андреев, Софронов В. И., Степанов А.

Колхозунай тутуу, маннайгы пятилетналар сылларыгар—Г. В. Студенцов, В. И. Мигалкин, К. Д. Потапов, Т. К. Захаров, Е. С. Сивцев—Таллан Бүрө, Н. М. Кампеев.

Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сылларыгар—С. П. Слепцов, П. П. Федоров, Н. В. Сыромятников, Е. А. Макаров.

Орто оскуола маннайгы директордара—Р. И. Васильев, П. К. Дьяковскай, Л. Н. Барханов.

* Орто оскуола директордарынан ордуң уһуннук үлэлээтилэр—Г. Д. Ефимов, Н. И. Дьяковскай (1966 сылтан).

Үөрэби билии таһыма улаатан иһэр:

1966—67 сс.	69,7 бырыһыан
1967—68 сс.	86,4 бырыһыан
1968—69 сс.	87,4 бырыһыан
1969—70 сс.	89 бырыһыан
1970—71 сс.	90 бырыһыан

Оскуола иппит-үөрэппит маннык биллиилээх дьоннорунан киэн туттар:

ИННИКИБИТ, САРГЫБЫТ

1972 с.

ЮБИЛЕЙДААХ СЫЛГА

таах делегациялар сэттэ төгүл атын оскуола-ларга сырыттылар, үс төгүл атын оскуолалар учууталларын кытары холбоһуктаах семинар-дары, ол иһигэр нуучча тылыгар Алексеевскай оройуон оскуолаларын учууталларын кытта биһигэ ыттыбыт, юбилейдаах үөрэх дылыгар учууталаар педагогическай аабыларга 20-чэ дакылааттары бэлэмнээтилэр. Оскуола коллектива 1968 сылтан педагогическай үлэни научнайдык тэрийингэ киирдэ. Учууталлар кылаас таһынаабы үлэлэрин көрдөрөр аһаас дневник, учебнай программаны биһирднн кылаастарынан биһирэмэтин аттаран графиктааһын, кылаастарынан уонна сменаларынан үөрэби биһирднн итинэннэ үөрэххэ сылдыбы экраннара, көрдөрөн үөрэтэр пособиелары урукка туттуу экраны у.д.а. бааллар.

Оскуола 23 кылаастарыгар 480 оҕо, кинилэр иккис сыйдыгыгар 188 пионер уонна 63 комсомолец, үөрэнэр. Үөрэби биһирднн кэлин сылларга салгыы үүнэр. Быйылгы үөрэх дылын үһүс чыыһыгар үөрэби биһирднн 95 бырыһыанга тэгийэстэ Оскуола тобус кылаастара, 20-чэ учууталлара иккис сылга хаалыта суох үлэллэр. Кинилэр иккис сыйдыгыгар РСФСР, Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутала А. П. Ермолаев, Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учууталлара Р. И. Васильев, В. И. Сивцева, П. Е. Дьячковская норуот үөрэбритинин туйгуннара Ф. И. Ефимова, К. П. Поливкина, опыттаах педагогтар Р. М. Саввин, Е. Г. Охлопкова, Г. Я. Григорьев, Д. Г. Куличкина о.д.а. бааллар.

П. Е. Дьячковская биһиги оскуолабытыгар 21 сыл устата тохтоло суох улуу нуучча тылыгар оболору үөрэтэр. Ити сылларга орто оскуоланы бүтэрэр иһин киниэхэ 629 уолаттар уонна кыргыттар государственнай экзаменнары ситиһиллээхтик туттардылар. Кинилэр иккис сыйдыгыгар үрдүк үөрэх араас заведениеларын 200-чэкэ кини бүтүрдэ. 6 кини наука кандидаттарын бочуоттаах ааттарын сүгэллэр.

Норуот үөрэбритинин туйгуна Ефимова Ф. И. 1968 сылтан сабалаан саха начальнай кылаастарыгар үөрэх саҥа былаанынан уонна программатынан үлэлээһингэ экспериментальнай үлэни ыытан түмүктээн эрэр. Бастыҥ педагогическай опыты айымнылаахтык туган, кини кэлин хас да сылларга үөрэтэр үөрэнэччилэрэ бары үөрэби биллэлэрин ситистэ.

Үөрэтэр үлэ хаачыстыбатын салгыы тупсарыга, үөрэнэччилэри аба көлүөнө үтүө үгэстэригэр итингэ, бэйэ педагогическай мастарыстыбатын сайыннарыга учууталлар М. А. Шадрин, Р. С. Макарова, М. А. Сидорова, А. Е. Гордеева, А. В. Листикова, В. Н. Дьячковская, Л. А. Герасимов, И. А. Никитин, М. П. Эверстова, Т. В. Захарова, эдэр учууталлар Е. С. Мордовская, В. П. Дьячковская биллэр-көстөр ситиһиллэннилэр.

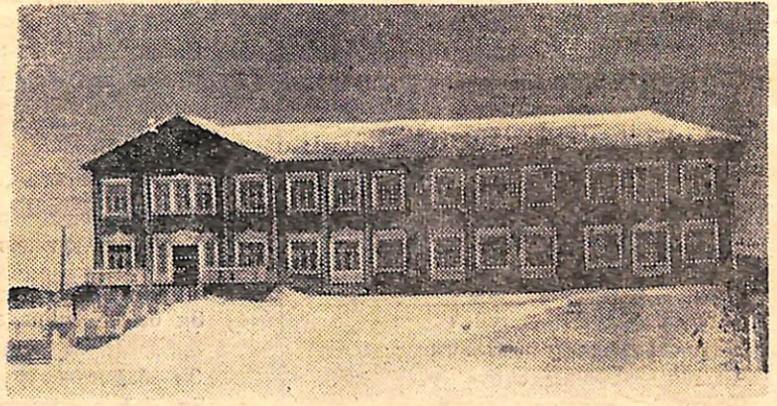
Үлэ, сэрин ветераннарын кытта көрсүһүү уонна чыастэһин биэчэрдэрэ, норуоттар доьодоһууларын пропагандалыыр сыллаах пионерскай сбордар, араас экскурсиялар тэриллэллэр. Республикаба биһир маннайгынан «Оскуола—производство—үрдүк үөрэх» диин девизтээх 1962 сыллаахха оскуоланы бүтэрбиттэр үтүө бачымнара үгэскэ кубулуйда. Билигин дойду араас ВУЗ-тар 136 кини үөрэнэр.

Оскуола Советскай былаас 50 сылын туолар өрөгөйдөөх юбилейин көрсө социалистическайды эбэхтэлиститибини чыастэахтик толорон, 1967 сыллаахха ССКП Саха уобаластаабы комитетын, Саха АССР Верховнай Советын Президиумун уонна Саха АССР Министрдерин Советын Бочуотунай дипломнарынан наараадаламмыта, республикатаабы Бочуот Дуоскатыгар таһаарыллыбыта. Оттон 1970 с. В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыллаах юбилейин көрсө ылыныллыбыт социалистическай эбэхтэлиститибини толорууга оройуон үрдүнэн бастаан ССКП райкомун, үлэһиттэр депутаттарын оройуоннаабы Советын исполкомун Бочуотунай грамоталарынан наараадаламмыта, оройуоннаабы Бочуот Дуоскатыгар тахсыбыта.

Тохус ытылеткаа ССКП XXIV съезин Директиваларынан салайтаран, оскуола коллектива бүтүтүн орто үөрэхтэһингэ киирини түргэтэтэр иһин үөрэх-итини үлэни тэрээһиннээхтик ыытарга, үөрэнэччи иккис сылын кылааска хаалытын мунутуурдук абыйтарга, үөрэтин хаачыстыбатын тупсаран үөрэнэччилэри общественной-туһалаах үлэбэ эрдэтэб бэлэмнээһини күүһүрдүргэ, оскуола материальнай базатын салгыы бөбүргөтөргө соруктанан үлэһир.

Н. ДЯЧКОВСКАЯ,

Чурапчы орто оскуолатын директора.

Оскуолабыт, эйиэхэ БАҔАРАБЫТ

Дохсуи сайдылаах научнай-техническай революция үйөтүгэр—механизация, автоматика уонна электроннай суоттуур массыналар (ЭВМ) үйэлэригэр физика, математика уобаластарыгар биллини-көрүүнү баһылааһын ураты суолталана. Итилэргэ биллини иһэриһини, умсугуйууну оскуола биһирдэтээх. Дьэ, ити иһин, учууталлар уонна үөрэнэччилэр физикаба итингэ математикаба үөрэби туйгундук биллини ситиһэхтэрэ диин эрэнэбин.

Д. Д. КРАСИЛЬНИКОВ,
Саха АССР наукаларын үтүөлээх деятеле.

тылын билли—өссө биһир дууһаны ылыһы» диин норуот норуотун санатыхпын баҕарабын.

Н. П. СЫСОЛЯТИНА,
учуутала.

х х х
Үөрэнэччилэргэ 100 бырыһыан үөрэби ситиһини, оттон учууталларга улахан доьодоһуунаах мастарыстыбаны баҕарабын. «Оскуола—производство—үрдүк үөрэх» диин лозуну олоххо киллэрэргэ охсуһун.

С. П. ЕФРЕМОВ,
сурьйааччы.

х х х
Коммунизм, партия дьыала-ларыгар мунура суох бэринилээх, үтүө дыссенилиннээх, көнө суобастаах үлэһит доьоннору өссө да үөрэтэ-иттэ турдун!

М. Е. СОФРОНОВ,
эргээн кырдыабаас үлэһитэ.

х х х
Биһиги оскуолабыт 100 сыл устата сайдыыны уонна саамай баай албан ааттаах суолу ааһыта биллини көлүөнэлэргэ дьиннээх маягынан буолдун.

П. Д. ЕФРЕМОВ,
гвардия саппаа: майора.

х х х
Бары үтүө үгэһи, кэрэ саба-лааһыны байыта турун.

А. Ф. ОХЛОПКОВА,
Саха АССР Үөрэбин Министрин солбуйааччы.

х х х
Билигин үөрэнэ сылдьар бары үөрэнэччилэргэ оҕо сааскытыг-тан ыла үлэни таһыыр, кырдыабаастары, биһиги улуу Ийэ дойдубут гражданын ытыктыыр буоларгытыгар уонна хаһан баҕарар, хаһан баҕарар бэйэбит оскуолабыт чыыһин үрдүктүк тутаргытыгар, ону харыстыыргытыгар итингэ бары үтүө үгэһи өссө элбэтэргитигэр баҕарабын.

Е. С. КОЖУРОВА,
врач.

КИНИЛЭР СУСЛАРЫН СОЛУОХПУТ

Биһиги оскуолабытыгар үөрэх программатын таһынан, ким ханнык предмети ордук сөбүлүүрүнөн көрөн, үһүс сылын факультативнай курстары үөрэтэбит. Үгүс оболор математикаба, физикаба уонна химияба умсугуйан туран дьарыктаналлар. Учууталларбыт Анна Егоровна Гордеева, Валентина Ивановна Сивцева, Иван Андреевич Никитин уонна Григорий Яковлевич Григорьев нэдиэлэ ахсын занятиелары утумнаахтык ыыталлар.

Факультативтар истээччилэрин күүһүнэн математикаба, физикаба, химияба уонна нуучча тылыгар аналлаах нэдиэлэни тэрийэн ыытабыт. Кылаастар икки ардыларыгар тустаах предметтарынэн уолсай биллигэ, ахсааннары уонна суоттааһыннары онорууга, булугас-талыгас буолууга уонна викториналарга улахан тардыһылаах күрэхтэһинилэр буолаллар. Түмүктүүр биэчэрдэргэ араас опыт-

тары көрдөрбүт. Оболор да кылааттарын истэбит, быыстапкалары тэрийэбит. «Барыны биһирднн баҕарабын» диин бюллетеннэри таһаарабыт. «Бастыҥ математик», «Бастыҥ физик», «Бастыҥ химик» диин ааттар иһэриллэллэр. Кыайыт оболорго грамоталар уонна кинигэ эбэтэр сувенир-бэлэхтэр туттарылаллар.

Оройуон үрдүнэн ытыллар олимпиадаларга биһиги оскуолабыт бастыҥнар кэккэлэригэр иһэр. Быйыл математикаба уонна физикаба иккис, химияба бастакы миэстэлэри ылаттаатыбыт.

Оскуолабыт 471 үөрэнэччилэриттэн 11 оҕо наар туйгун, 72 оҕо үчүгэй уонна туйгун сыаналарынан үөрэнэллэр. Үөрэх туйгуннара

Валя Сивцева, Таня Буришева, Федя Чичигинов, Паша Листиков, Надя Чичахова, Таня Тытыгынаева, Лана Попова, Наташа Сивцева, Света Макарова бары оболор-

го үтүө холобур буолаллар. Лингвист Семен Андреевич Новгородов, Саха сирингэр гражданскай сэрин геройа Ефим Иванович Курашов уонна Саха АССР үтүөлээх учуутала Виктор Семенович Алехин үтүө ааттарынан бириэмийэлэр лауреаттарын — туйгун үөрэнэччилэр кэккэлэрэ хангыр.

Биһиги биһир дойдулаахтарбыт, наука доктордара Георгий Прокопьевич Башарин уонна Евдокия Иннокентьевна Коркина курдук үһүлүчү дьулуурдаахтык үөрэнэн наука торуттарын баһылырга баҕарабыт. Биһиги кинилэр суолларын соллохпут. Тапталлаах нитилибит кыһабыт Чурапчы орто оскуолатын доьон аатын хаһан баҕарар үрдүктүк тутуохпут. Бары күүспүтүн туйгундук уонна үчүгэйдик үөрэнэр туһугар ууруохпут.

Валера ФИЛАТОВ,

VIII кылаас үөрэнээччитэ.

Хаан-уруу үөрэтэр кыһабыт Хаһан да кырдыары билбэтин, Көй үгүс үөрэнэр ыччыллыт Киниттэн куорсууну үүнүрдүн!

В. И. БАШАРИН,

Сылан орто оскуолатын учуутала.

х х х

Үөрэнэччилэргэ агардас туйгун үөрэби баҕарабын. Эһиги коммунистическай тутуу кини уонна уустук соруктарын олоххо киллэригэ саамай активнай кыттыыны ылааххыт. Эһиги научнай-техническай уонна социальнай үүнүү-сайды эстафетатын салгыыр соруктааххыт.

П. С. ФЕДОРОВ,

СГУ омук тылларыгар кафедратын сэбиэдиссээ.

х х х

Бары үөрэнэччилэргэ омук тылын үөрэтингэ боччумлаахтык сыһааннааргытыгар сүбэлиһин. Ол иһин «Атын омук

Соловьева Марфа Дмитриевна бу оскуолаба эдэр көлүөнэни итингэ үһүлүк үлэлээбитэ. Киниэхэ манна үлэһин сырыттабына Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учууталын ата иһэриллибитэ.

СНИМКА: М. Д. СОЛОВЬЕВА — оскуола урукку за-суһа.

Семен СЕМЕНОВ.

Үгүс сыл чуораана лыгкынаан...

Үгүс сыл чуораана лыгкынаан
Үбүлүөй оркестра ыыргыйдэ,
Үөрөнүт оркуола ыгыран
Үөрүүттэн сүрэхпит тигийдэ.

Чугастан, ыраахан сыдыайбыт
Чурапчы сулуун таптыбыт,
Эриккэс суолбутун бу ыйбыт
Эриккэин маякныт—диги ааттыбыт.

Нуучча убайбыт уһуйан
Наука аартыгар ыллээркэр,
Бастакы алфавит суруллан,
Баһыба, аахтара бизэрбиккэр.

Бүгүн дэ кор, иһит, Эн корус —
Бүтүүммүт кэллибит тизгэнгэр,
Өксөкү, Дьагылы, оо үгүс —
Өрөгөй талааннар үүнүлэр.

Манна баар профессор—биллилээх,
Мандаатын бэл сьезкэ ууммута,
Үлэттэн чардйибит иллилээх
Үтүөлээх тутааччы чулуута.

Эн бэйэн биһиэхэ — пионергын,
Эн бэйэн биримээр бизэрбин,
Эн бэйэн — учуутал эбиккин,
Эн бэйэн — ученай тэһнээхпин.

Таһы мас эркинин умнуллан
Таас дьэ дьэ дьэ дьэ туруохтун,
Кэрэниис кирпиичэ ууруллан
Кэнэбэс ычатын тутуохтун.

Сүүс сылга олоубут олоххун
Сүүс туйгуу сыанаба тэһнибит,
Өрөлөөх ыал тэһэ дьоллооххун,
Ол иһин күөх сирэм чэлгийбит.

Үгүс сыл чуораана лыгкынаан
Үбүлүөй оркестра ыыргыйдан,
Уһаарбыт кыһабыт ыгыран
Уруйдуур сүрэхпит тигийдин!

1972 с.

Оскуоланы УРУҢ КӨМУС МЕДАЛЫНАН бүтүрбүт үөрэнээччилэртэн биһирдэстэрэ — билигин СГУ физико-математическай факультетын бүтүрэн биран, СССР наукаларын Академиятын Сибирдээби отделение-тын Якутскайдаабы филиалын космо-физическай чинчийиллэргэ уонна аэронаука институтугар старшай лаборантынан үлэлиир ВАЛЕНТИНА ЧУПРОВА-ЯКОВЛЕВА.

БИҢИГИ ДОСТОЙНАЙ БЭЛЭХПИТ

Биһиги бүгүн үйэ устата кэмгэ биһирдэ буолар ырааһынныккытын — оскуолабыт 100 сыла туолар юбилейи үчүгэй үөрэнүүтүнэн, пионерскай кордоох-нардаах олохтунан көрсөбүт. Ити күн биһиэхэ урукку үөрэнээччилэр, билигин биллилээх механизатордар ученайдар, аатырбыт сүсү-лүттэр уонна артистар, албай ааттаах буйууннар уонна араас идэлээх үлэһиттэр ыалдьыттыахтара.

Биһиги кылааспыт үөрэнээччилэрэ ылыммыт эбэр-бээтэлибэлэрин эрэллээхтик толорон бу үөрүүлээх күнү көрсөргө кыһанабыт. Үөрэхтэ үчүгэй ситиһин, көрсүөсэмэй майгы, оскуолабыт общественнай олоһор көхтөөхтүк кыттыы — ити буолар биһиги достойнай бэлэхпит.

Фея ЕФИМОВА,
VI «б» кылаас үөрэнээччигэ, В. С. Алексин аатынан биримийэ лауреата.

Юбилар оскуоланы КЫҢЫЛ КӨМУС МЕДАЛЫНАН бүтүрбүт ЗИНАИДА МАКАРОВА билигин Новосибирскайдаабы университет химическай факультетын III курсулар ситиһинлээхтик үөрэнэ сылдьар.

СНИМОККА: Зинаида МАКАРОВА.

СПОРТИВНАЙ ЧИЭСПИТ

Биһиэхэбэ волейбол, баскетбол, чэпчэки атлетика уонна хайыһар спортивнай секциялара үлэлиилэр. Олору кыргыттарга Клара Васильевна Макарова, уолаттарга Михаил Иннокентьевич Романов — иккиэн физруктар — салайан ытталлар. Дуобаты уонна саахыматы таптааччылар куруһуоктарын физика учуутала Иван Андреевич Никитин үлэлэтэр. Отучча оҕо охсаанан ытыһан дьарыктанар. Кинилэри опыттаах спортсменка Мария Прокопьева салайар. Боксердар секциялара быйыл саҥа тэрилиннэ. Манна спорт маастара Виктор Дмитриевич Захаров эрчийэр. Ити барытын түмүгэр оскуола үрдүнэн спортивнай куруһуоктарга уонна секцияларга икки сүүстэн тахса үөрэнээччи дьарыктанар.

Оскуола аатын ханнык да түһүлгэбэ түһэн биэрбэтэх бэйэбит киһи туттар спортсменнардаахпыт. Онуктарынан Миша Догордунов, Мира Кузьмина, Брита Попова, Марфа Архипова, Степа Илатонов, Вася Степанов, Вася Захаров, Гоша Степанов буолаллар.

Миша Догордунов капитанаах теннисистэр хамаандалара республикага үс төгүл чемпионнаан кубогу букатыннаахтык ылары ситистэ. Кинилэртэн сорохторо республика хамаандатын састаабыгар киирбиттэрэ. Дальнай Восток уонна Сибир зоналарын күрэхтэһиллэринэр кыттыбыттара уонна хас да төгүллээн призердарынан буолан төһүнүбүттэрэ. Итини таһынан «Урожай» общество уонна республика иһинэн ытыллыбыт күрэхтэһиллэр эмиэ хас да төгүллээн призердарынан буолаллар.

Оскуола аатын ханнык да түһүлгэбэ түһэн биэрбэтэх бэйэбит киһи туттар спортсменнардаахпыт. Онуктарынан Миша Догордунов, Мира Кузьмина, Брита Попова, Марфа Архипова, Степа Илатонов, Вася Степанов, Вася Захаров, Гоша Степанов буолаллар.

Бу кэмгэ биһиги хайыһар-дьыттарбыт уонна саахыматчыттарбыт республикага буолар күрэхтэһингэ киирсээри бэлэмнэнэ сылдьаллар.

Оскуола спортсменнара үтүө

гүллээх призердарынан буолаллар. Капитаннара Миша Догордунов «Урожай» добровольнай общество чемпиона, оттон республикага иккис миэстэлээх.

Спорт бу көрүгэ Чурапчы оскуолатыгар 1958 сылтан сайдыбыта. Кини тэнийитигэр, маассабай буолуутугар Николай Иванович Куличкин уонна Василий Петрович Захаров үгүс сыраларын биэрбиттэрэ, элбэх оруттээх үлэни ыппыттара. Теннис бастакы сулустарынан Слава Догордунов, Петр Окочешников, Семен Прокопьев, Мария Кронникова, Клара Собакина, Люба Попова буолбуттара. Кинилэр үрдүк маастарыстыбаны кордорон Дальнай Восток зонатыгар үс төгүллээн чемпионнабыттара. Оттон Российскай Федерацияга 1961 с. үгүс миэстэлэммиттэрэ. Ити эппиэттээх күрэхтэһингэ Слава Догордунов, Клара Окочешникова, Мария Кронникова, Петр Окочешников кыттыһы ылыттар. Кинилэри эрэллээх солбуйааччыларынан билигин Миша Догордунов, Света Башарина, Брита Попова, Мира Кузьмина уонна Гоша Степанов буоллулар диир кыахтаахпыт.

Бу кэмгэ биһиги хайыһар-дьыттарбыт уонна саахыматчыттарбыт республикага буолар күрэхтэһингэ киирсээри бэлэмнэнэ сылдьаллар.

Оскуола спортсменнара үтүө

Иһитиннэри

Муус устар 14 күнүгэр 10 чаастан ССКП райкомун муннахтыыр саалатыгар оройуон Советын XIII ыгырыылаах VI сессията ыгырыллар.

Сессия көрөр боппуруоһа:

1972—73 с.с. үөрэх дьылыгар бэлэмнэни үлэбэ республика үрдүнэн таһаарбыт ыгырыыларын олоххо киллэриигэ оскуолалар уонна хаһаайыстыбалар сорунтарын туһунан. Данылаатчыт — үөрэх оройуоннаабы салаатын сзбиздессэйэ депутат таб. Филиппов А. Е.

Сессияга депутаттары таһынан хаһаайыстыбалар, тэрилтэлэр, оскуолалар салайааччылары ыгырыллар.

РАЙСОВЕТ ИСПОЛКОМА.

үгэстээхпит — выпускник-спортсменнары кытта сибээспитин быспалпыт. Кинилэрдиин табаарыстыы көрсүһүүлэри, араас күрэхтэһиллэри тэрийэбит. Бу үгэс биһигини саҥа спортивнай кыһыыларга угуйар, спортивнай чиеспитин өссө үрдүктүк тутарбытыгар ыгырар.

Люда АДАМОВА,

X кылаас үөрэнээччигэ.

Юбилейи атаарыи программата

Муус устар 7 күнэ

Муус устар 8 күнэ

1. Оройуоннаабы культура дьэитигэр 10 ч.—11 ч. 20 мүн. оскуола 100 сыла туолуутугар аһаҕастык үөрүүлээх линейка. Көлүөнэлэр көрсүһүүлэрэ. Мустар сирдэрэ:
  - а) РДК фойетыгар — ыалдьыттар, оскуола урукку учууталлара, оскуолалар делегациялара, 1953 сылга дьэри үөрэммиттэр.
  - б) А. Н. Софронов аатынан спортзалга — 1953 сылтан бэттэх үөрэммиттэр.
  - в) Чурапчы сельсоветын дьэитигэр — тэрилтэлэр, хаһаайыстыбалар салайааччылары.
2. Күнүс 11 ч. 30 мүн.—13 ч. 00 мүн.— юбилейнай боочуотунай уруонтар:
  - а) РДК — VIII-IX-X кылаастарга — ыалдьыттар, учууталлар, 1953 сылга дьэри үөрэммиттэр, оскуолалар делегациялара;
  - б) Икки этаптаах оскуола IV-V-VI-VII кылаастарга — 1950-с сыллардаабы бу оскуоланы бүтүрбиттэр;
  - в) начальнай оскуола (ШКМ) I-II-III кылаастарга — 60-с сыллардаабы выпускниктар.
3. 13 ч.—14 ч. 30 мүн.—сынныалаң.
4. 15 ч. 00 мүн.—А. Н. Софронов аатынан спортзалга — ССКП Чурапчытаабы райкомун бюротун, райсовет уонна сельсовет исполкомнарын общественность представителлэрин кытары холбоһуктаах үөрүүлээх муннахтара. (кыттааччылар РДК мусталлар).
5. 20 ч. 00 мүн.—концерттар:
  - а). начальнай оскуола (ШКМ) — орто оскуола коллектива.
  - б) РДК-ба — оройуон бастыг то-лорооччулары;
  - в) А. Н. Софронов аатынан спортзалга — оройуон оскуолаларын уус-уран самодеятельноһун кыттыылаахтара.

1. Сарсыарда 9 ч.—10 ч.— а) начальнай оскуола (ШКМ) — юбилейнай пионерскай сбор; б) РДК — юбилейнай комсомольскай муннах.
2. 10 ч. 30 мүн.—12 ч. 00 мүн.— юбилейнай обелиһи аһыы. Мустуу оскуолаба.
3. 12 ч.—13 ч.— юбилейнай педагогическай совет.
4. 13 ч.—14 ч.—сынныалаң.
5. 14 ч.—15 ч. 30 мүн.— оскуолага сылдьыы, коллективнай хаартыскага түһүү.
6. 16 ч.—18 ч.—А. Н. Софронов аатынан спортзалга — оскуола урукку учууталлары уонна үөрэнээччилэрин кытта көрсүһүү.
7. 20 ч. 00 мүн.—концерт:
  - а) РДК — оройуон бастыг то-лорооччулары;
  - б). А. Н. Софронов аатынан спортзалга — А. Е. Кулаковскай аатынан Чурапчы абыс кылаас-таах оскуоланын үөрэнээччилэрэ.

Муус устар 9 күнэ

1. Сарсыарда 10 ч.—Советскай былаас 50 сылын уонна Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии буйууннарын памятниктарыгар венонтары ууруу.

Ыалдьыттар, бары кыттааччылар истииллэригэр:

1. Юбилейга кэлбит бары ыалдьыттары уонна ыгырыылаахтары регистрациялааһын муус устар 5-6-7 күннэригэр икки этаптаах үөрөнөр корпус училищескайыгар ытыллар.
2. Муус устар 8-9 күннэригэр дьаарбанка үлэлибэ.

Юбилейнай комиссия.

Редактор Н. П. СИДОРОВ.

БИҢИГИ ААДЫРЫСПЫТ:

Почтовый индекс 678700
Чурапчы с.
Карл Маркс уулусса 12

НАШ АДРЕС:

Почтовый индекс 678700
с. Чурапчы
ул. Карла Маркса 12

ТЕЛЕФОННАРЫТ.

редактор—913-95,
отделлар—914-95,
уопсай—915-05.

ТЕЛЕФОНЫ:

редактора—913-95,
отделлар—914-95,
общий—915-05.

Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке.